

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Роман Фриз,

аспірант Інституту професійної освіти НАПН України,

Київ, Україна

<https://orcid.org/0009-0006-1902-3634>

Анотація. Проаналізовано стан та перспективи та особливості розвитку публічно-приватного партнерства у сфері професійної освіти Польщі, вивчено регулювання такого партнерства на рівні національного законодавства Польщі. Оцінено загальні перспективи застосування досвіду європейських країн в Україні.

Ключові слова: публічно-приватне партнерство, Польща, європейський досвід, законодавство.

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE FIELD OF VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING IN THE REPUBLIC OF POLAND

Roman Fryz,

postgraduate student of the Institute of Vocational Education of the National Academy of

Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. The state and prospects and features of the development of public-private partnership in the field of professional education in Poland are analyzed, the regulation of such partnership at the level of Polish national legislation is studied. The general prospects of applying the experience of European countries in Ukraine were assessed.

Keywords: public-private partnership, Poland, European experience, legislation.

Сучасне суспільно-економічне становище України, ускладнене збройною агресією росії, вимагає від системи професійної освіти здійснення виважених ефективних дій, залучення максимального кола стейкхолдерів, збільшення їх зацікавленості. В умовах обмежених фінансових можливостей, суть ефективності зводиться до пошуку інноваційних механізмів і засобів, зокрема до залучення приватного капіталу у сферу професійної освіти в порядку реалізації механізму державно-приватного партнерства. Тому, актуальним є аналіз реалізації такого механізму в країнах Європейського Союзу із визначенням доцільності запровадження окремих його елементів до вітчизняної практики. (Радкевич, 2022, с. 4-5)

Оглядове дослідження стану розвитку публічно-приватного партнерства в країнах Європейського Союзу та у Сполученому Королівстві показує різноманіття механізмів і форм реалізації, ефективності, визначення обсягу поняття та законодавчого регулювання такого партнерства. Виходячи з даних за 1990-2021 рр., представлених Європейським експертним центром з питань публічно-приватного партнерства, лідерами за обсягами (у млрд. €) та долею (у % відносно інших сфер) реалізації проєктів публічно-приватного партнерства у сфері освіти є Сполучене Королівство (28,4; 18), Німеччина (2,5; 16), Франція (3,2; 8), Бельгія (1,7; 27), Ірландія (1; 16), Австрія (0,25; 15). (EPEC Data, 2022) Як

видно, не усі лідери належать до «сильних економік Європи». Попри значні обсяги реалізації проєктів, у Сполученому Королівстві відсутній спеціальний закон про публічно-приватне партнерство та і саме поняття партнерства там постає у особливій формі – приватна фінансова ініціатива. Також, слід зазначити, що практична реалізація проєктів публічно-приватного партнерства в країнах Європи стикається з низкою труднощів: баланс прав і обов'язків державного та приватного сектору, оцінка ефективності, збільшення кошторису витрат, затримка реалізації проєктів. (Вороніна-Пригодій & Кравець, 2022, с. 44) Таким чином, не вбачається можливим визначити конкретну країну для обрання ефективної моделі державно-приватного партнерства. Проте, було б корисно проаналізувати досвід розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти Польщі, як країни, яка відносно недавно пройшла шлях від країни «соціального табору» до члена Європейського Союзу.

Закон Республіки Польща «Про публічне-приватне партнерство» від 19 грудня 2008 року визначає порядок визначення ефективності, підбору публічного партнера, укладення угод та форми здійснення публічно-приватного партнерства без конкретизації сфери його застосування. (Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym, 2023) Постановою Ради Міністрів від 26 липня 2017 року № 116/2017 затверджено Урядову політику щодо розвитку публічно-приватного партнерства – це перше урядове комплексне бачення розвитку державно-приватного партнерства в Польщі, головною метою якого є збільшення масштабу та ефективності інвестицій, реалізованих у формулі партнерства. У вказаній політиці наголошується на недостатності у державних установах фінансових ресурсів для реалізації проєктів у сфері соціальної інфраструктури (зокрема освіти) та на необхідності залучення приватного капіталу. Також окремо зазначено, що публічно-приватне партнерство може використовуватися, для виконання державних функцій у секторі освіти. (Polityka Rządu w zakresie rozwoju partnerstwa publiczno-prywatnego, 2017) При Міністерстві фондів та регіональної політики уряду Польщі діє Департамент державно-приватного партнерства, проте згідно його даних не знайдено жодного діючого чи потенційного проєкту у сфері професійної освіти. (Partnerstwo publiczno-prywatne – Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej - Portal Gov.pl, 2024) Публічно-приватне партнерство не згадується і в профільних законах, які регулюють професійну освіту в Польщі – «Про систему освіти» від 7 вересня 1991 року та Закон про освіту від 14 грудня 2016 року. Хоча в пункті 1а статті 3 останнього зазначено: «система освіти у сфері професійного навчання також підтримується роботодавцями, організаціями роботодавців, економічними органами самоврядування або іншими економічними організаціями, професійними асоціаціями чи органами самоврядування, галузевими радами з компетенцій та Програмною радою з компетенцій, зазначеними в Законі від 9 листопада 2000 р. про заснування Польської агенції розвитку підприємництва». Згаданий закон «Про створення Польської агенції з розвитку підприємництва» містить певні елементи регулювання публічно-приватного партнерства у сфері професійної освіти: завданням агентства є підтримка співробітництва між підприємцями та закладами професійної освіти та їх стейкхолдерами (пункт 4 частини 4 ст. 4); агентство може здійснювати діяльність, спрямовану на адаптацію професійної освіти до потреб економіки, зокрема шляхом включення підприємців-роботодавців до системи виявлення та прогнозування кваліфікаційних і професійних потреб на ринку праці та створення умов для активної співпраці підприємців з окремими галузевими економіки з закладами професійної освіти та їх

стейкхолдерами (частина 5 ст. 4). Зазначенні завдання агентство може виконувати шляхом створення Програмної ради з питань компетенцій та Ради компетенцій (галузевої ради). (Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości., 2023)

На шляху залучення приватного сектору до професійної освіти, Польща використала досвід Німеччини щодо розвитку дуальної освіти. Особливого значення дуальна освіта набула після чергової реформи професійної освіти у 2016 році, коли заклади професійної освіти у Польщі повернулася до 5-річного циклу навчання. Законодавчо дуальна освіта у Польщі регулюється виключно ст. 120 загаданого Закону про освіту, яка передбачає проходження практичної професійної підготовки учнів у роботодавців, або в індивідуальних фермерських господарствах, які забезпечують реальні умови праці, а також у галузевих центрах навичок, центрах професійно-технічної освіти, шкільних майстернях та закладах безперервної освіти.

На підставі частини 4 ст. 120 Закону про освіту, Міністром національної освіти Польщі 22 лютого 2019 року видано Положення «Про практичну професійну підготовку». Дане положення визначає модель дуальної професійної освіти, яка базується на співпраці закладів професійної освіти та роботодавців, коли учень здобуває теоретичні знання у закладі освіти, а практичні заняття в реальних умовах праці забезпечує роботодавець. Практичні заняття у роботодавців на основі дуальної системи освіти проводяться на підставі: трудового договору (договору на учнівство), укладеного між неповнолітнім (його батьками) та роботодавцем з метою професійної підготовки, або договору про практичне професійне навчання, укладеного між керівником закладу освіти та роботодавцем, який приймає учнів базових професійно-технічних училищ, технікумів на практичне професійне навчання. (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu, 2019)

Наразі в Польщі реалізовано значна кількість оригінальних проєктів та програм дуального навчання, в тому числі за підтримки роботодавців та неурядових організації. Прикладом прямого переймання досвіду дуальної освіти Німеччини є проєкт Edunet Poland – це центр освіти та кваліфікації, який діє при Польсько-німецькій промислово-торговельній палаті (Polsko-Niemiecka Izba Przemysłowo-Handlowa). Edunet Poland надає консультаційні послуги компаніям, зацікавленим в організації дуальної освіти, в тому числі шляхом сприяння створенню патронатних класів. Пропозиція створити патронатний клас включає: збір і аналіз інформації про можливість здобуття освіти за певними професіями, допомогу в пошуку відповідних освітніх партнерів, складання плану практичного професійного навчання на підприємстві, набір учнів у патронатний клас, підготовку інструкторів практичного професійного навчання за німецьким стандартом Ausbildung der Ausbilder, розробку екзаменаційних матеріалів та атестацію студентів. (Centrum kształcenia zawodowego i kwalifikacji – Edunet Poland, 2023)

Проєкт Edunet Poland долучився до підготовки персоналу для польських підрозділів провідних компаній світу. Серед них компанія Volkswagen Poznań, яка всіляко підтримує професійне навчання майбутніх працівників, інвестуючи у дуальне професійне навчання. Це робиться через патронат професійно-технічних класів у Шкільному комплексі № 1 у Сважендзі та Політехнічному шкільному комплексі у Вжесні, де проходять теоретичні та деякі практичні заняття. Volkswagen Poznań дбає про те, щоб дидактична база в патронатних класах була сучасною. Окрім виробничих цехів компанії, деякі практичні

заняття також проводяться в Познанському центрі професійної та безперервної освіти і мережі автосалонів та автосервісів Porsche Inter Auto Polska. Учні можуть отримати відповідну кваліфікацію за такими професіями, як: технік з мехатроніки, автомобільний електромеханік, оператор ливарних машин і устаткування, технік з автоматизації та точної механіки. Навчальний процес триває три роки, по закінченню учні складають іспит. Додатково учні мають можливість підвищити свою мовну кваліфікацію, вивчаючи німецьку мову на поглибленому рівні та беручи участь в навчанні по обміну. (Volkswagen Poznań rozproszyna rekrutację do klas patronackich, 2021)

Таким чином, у Польщі створенні базові умови та законодавче підґрунтя для реалізації проєктів публічно-приватного партнерства у сфері професійної освіти, проте жодного такого проєкту не зафіксовано компетентними державними органами. Ймовірно, це пояснюється законодавчо формалізованою класифікацією таких проєктів, більше їх спрямованістю на розвиток інфраструктури та розвинутою системою дуальної освіти (орієнтовану на таку ж в Німеччині), що включає у себе багато елементів публічно-приватного партнерства.

Список посилань

Радкевич, В. (2022). Тенденції розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу. *Professional Pedagogics*, 2(25), 4-13. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.25.4-13>

EPEC Data. (2022). *EIB Investment Survey*. <https://data.eib.org/epec/>

Вороніна-Пригодій, Д., & Кравець, С. (2022). Регіональні особливості європейської системи державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти. *Professional Pedagogics*, 1(24), 42-50. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.24.42-50>

Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym. (2023). Internetowy System Aktów Prawnych. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20090190100>

Polityka Rządu w zakresie rozwoju partnerstwa publiczno-prywatnego. (2017). Partnerstwo Publiczno-Prywatne. https://www.ppp.gov.pl/file.php?i=przegladarka-plikow/POLITYKA-PPP-0717_1.pdf

Partnerstwo publiczno-prywatne - Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej - Portal Gov.pl. (2024). Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/partnerstwo-publiczno-prywatne>

Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości. (2023). Internetowy System Aktów Prawnych. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20001091158>

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu. (2019). ELI - European Legislation Identifier. <https://eli.gov.pl/eli/DU/2019/391/ogl>

Volkswagen Poznań rozpoczyna rekrutację do klas patronackich. (2021). Volkswagen Polska - samochody osobowe - modele, ceny, promocje. <https://www.volkswagen.pl/pl/swiat-volkswagena/aktualnosci/2021/maj/volkswagen-poznan-rozpoczyna-rekrutacje-do-klas-patronackich.html>

Centrum kształcenia zawodowego i kwalifikacji – Edunet Poland. (2023). AHK Polen Edunet. <https://edunet-poland.pl/>